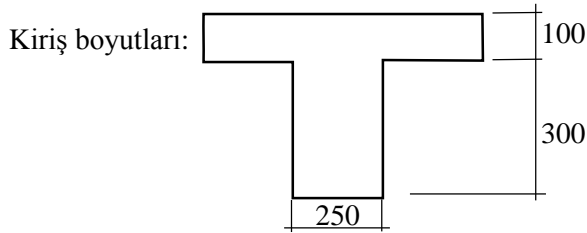
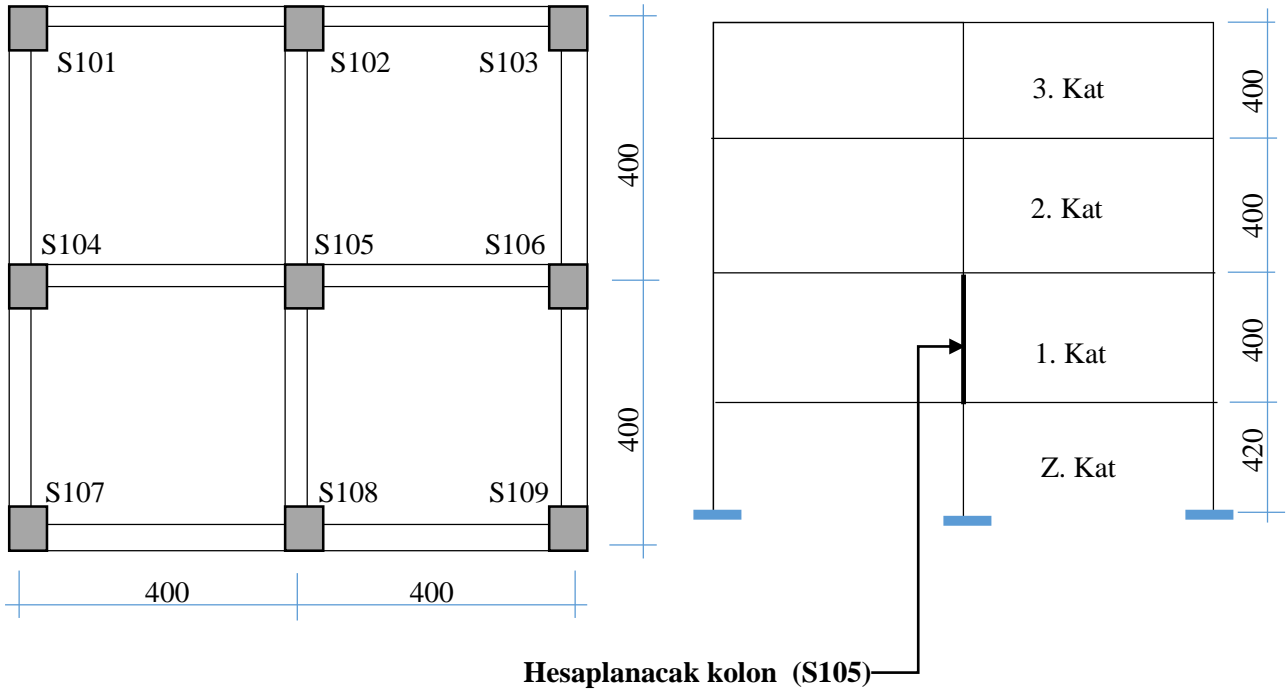

ÖRNEK: BİR DOĞRULTUDA BİLEŞİK EĞİLMEYE MARUZ BETONARME KOLON HESABI

(1. Kat S105 kolonunun projelendirilmesi)

Kolon boyutları : S105: 350 x 350 (tüm katlarda) , diğerleri : 300 x 300

Tablo 1. Çerçevedeki 1. Kat kolonlarında yapısal çözümleme sonucunda belirlenen kesit etkileri (kNm, kN):

Kolon	S104	S105	S106
M_1 (kNm)	50	75	55
M_2 (kNm)	60	95	65
N_d (kN)	800	1250	800
N_{gd} (kN)	600	1000	600
V_d (kN)	900	950	880
V_{gd} (kN)	650	720	600

Not: Tablodaki kesit etkilerinin $F_d = G + 1.3Q + 1.3W$ yük kombinasyonuna göre belirlendiği kabul edildi.

ÇÖZÜM: Kolonun (S105) betonarme hesabına geçmeden önce narin kolon olup olmadığına karar verilmelidir. Bunun için aşağıdaki işlem adımları izlenir. Kolon narin değilse, doğrudan “kalın kolon” olarak hesaplanır.

Yanal ötelenmenin önlenip önlenmediğinin belirlenmesi: Yapıda betonarme perde duvar veya çekirdek gibi yatay rijitlik sağlayan elemanlar bulunmadığından, çerçevede yanal ötelenmenin önlenmediği kabul edilebilir.

Kolon etkili boyunun belirlenmesi: Bu belirleme için önce k katsayısı hesaplanır:

Yanal ötelenmesi önlenmemiş kolonlarda:

Kirişlerin etkili tabla genişliği (b):

$$\alpha=0.80 \text{ (sürekli kirişin kenar açıklığı)} \rightarrow l_p=0.8 \times 400 = 320 \text{ cm}$$

$$b=b_w + 0.2 l_p = 250 + 0.2 \times 320 = \mathbf{890 \text{ mm}}$$

$$\text{Kontrol: } \frac{b - b_w}{2} \leq \begin{cases} 6 h_f \\ a_n/2 \end{cases} \rightarrow \frac{890 - 250}{2} = 320 < \begin{cases} 6 \times 100 = 600 \text{ mm} \\ 3750/2 = 1875 \text{ mm} \end{cases} \quad \text{Tamam}$$

Kirişlerin Atalet Momentleri:

$$\frac{b_w}{b} = \frac{250}{890} = 0.28 \quad , \quad \frac{h_f}{h} = \frac{100}{400} = 0.25 \quad \text{Tablodan: } \mu = 397 \times 10^{-4}$$

$$I_c = \mu b h^3 = 0.0397 \times 0.89 \times 0.4^3 = 2.26 \times 10^{-3} \text{ m}^4$$

$$\text{Çatlamış kesit atalet momenti: } I_{cr} = 0.5 I_c = 0.5 \times 2.26 \times 10^{-3} = 1.13 \times 10^{-3} \text{ m}^4$$

$$\text{Kolonların Atalet Momentleri: } S105 \text{ kolonu (tüm katlarda): } I = \frac{0.35 \times 0.35^3}{12} = 1.25 \times 10^{-3} \text{ m}^4$$

2 S105 1	$\alpha_{1,2} = \frac{\sum \left(\frac{I}{l} \right)_{\text{kolon}}}{\sum \left(\frac{I_{cr}}{l} \right)_{\text{kiriş}}} : \alpha_1 = \frac{\left(\frac{1.25}{3.60} + \frac{1.25}{3.80} \right)}{\left(\frac{1.13}{4.0} + \frac{1.13}{4.0} \right)} = 1.197 \quad \alpha_2 = \frac{\left(\frac{1.25}{3.60} + \frac{1.25}{3.60} \right)}{\left(\frac{1.13}{4.0} + \frac{1.13}{4.0} \right)} = 1.229$
----------------	---

$$\alpha_m = 0.5(\alpha_1 + \alpha_2) = 0.5(1.197 + 1.229) = 1.213 < 2 \quad \text{olduğundan:}$$

$$k = \frac{20 - \alpha_m}{20} \sqrt{1 + \alpha_m} = \frac{20 - 1.213}{20} \sqrt{1 + 1.213} = 1.397$$

$$\text{Kolonun burkulma boyu (} l_k \text{): } l_k = k l_n = \mathbf{1.397 \times 360 = 503 \text{ cm}}$$

Narinlik denetimi (yanal ötelenme önlenmemiş) : $\frac{l_k}{i} \leq 22$ ise kalın kolon, değilse narin kolondur : $\frac{503}{0.3 \times 35} = 47.9 > 22$ **Narin kolon !** Bu durumda moment büyütme katsayısı (β) hesaplanarak narinlik etkisi de hesaba katılmış olarak yeni (artırılmış) kolon uç momenti hesaplanacak ve bu moment esas alınarak betonarme hesap yapılacaktır.

Kolonun burkulma yükü (N_k):

$$R_m = \frac{\sum V_{gd}}{\sum V_d} = \frac{650 + 720 + 600}{900 + 950 + 880} = \frac{1970}{2730} = 0.722$$

$$C25 : E_c = 30 \times 10^3 \text{ N/mm}^2 = 30 \times 10^6 \text{ kN/m}^2 \quad (\text{TS500-2000})$$

$$EI = \frac{0.4 E_c I_c}{1 + R_m} = \frac{0.4 \times 30 \times 10^6 \times 1.25 \times 10^{-3}}{1 + 0.722} = 8710.8 \text{ kNm}^2$$

$$N_k = \frac{\pi^2 EI}{l_k^2} = \frac{\pi^2 \times 8710.8}{5.03^2} = \mathbf{3398 \text{ kN}}$$

Aynı şekilde tekrarlanacak hesapla sözkonusu çerçevenin 1. katında bulunan diğer kolonların burkulma yüklerinin $N_{k(S104)}=2900$ kN ve $N_{k(S106)}=2900$ kN olarak belirlendiği **kabul** edilsin.

Moment büyütme katsayıları (β, β_s):
$$\beta = \frac{1}{1 - 1.3 \frac{N_d}{N_k}} = \frac{1}{1 - 1.3 \frac{1250}{3398}} = 1.92$$

$$\beta_s = \frac{1}{1 - 1.3 \frac{\sum N_d}{\sum N_k}} = \frac{1}{1 - 1.3 \frac{800 + 1250 + 800}{2900 + 3398 + 2900}} = 1.67$$

$\sum N_d \leq 0.45 \sum N_k$ olmalı. Aksi halde kolon boyutları büyütülmeli:

$$\sum N_d = 800 + 1250 + 800 = 2850 \text{ kN}$$

$$0.45 \sum N_k = 0.45(2900 + 3398 + 2900) = 4139 \text{ kN} > 2850 \text{ kN} : \text{kolon boyutları uygun.}$$

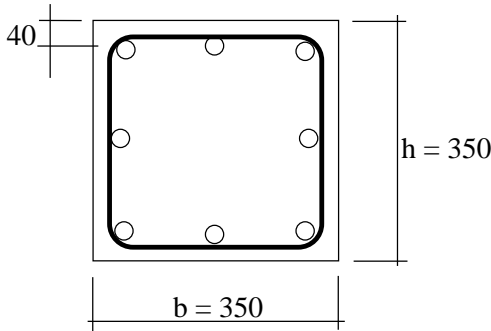
$$\frac{l_k}{i} > \frac{35}{\sqrt{\frac{N_d}{f_{ck} A_c}}} : \frac{5.03}{0.3 \times 0.35} = 47.9 < \frac{35}{\sqrt{\frac{1250}{25 \times 10^3 \times 0.35 \times 0.35}}} = 54.78 : \text{denetim sağlanmadı.}$$

Bu durumda β ve β_s değerlerinin büyük olanı ile M_2 çarpılarak kolon uç momenti büyütülür:

$$M_d = 1.92 \times M_2 = 1.92 \times 95 = 182.4 \text{ kNm} \text{ olarak belirlenir.}$$

Kolonun Boyuna Donatısının Hesabı (C25-S420):

Kolon boyuna donatısının **arada tek sıra** olacak şekilde düzenleneceği önceden kabul edilsin.

$$d'' = 350 - 2 \times 40 = 270 \text{ mm}$$

$$\frac{d''}{h} = \frac{270}{350} = 0.77 \rightarrow \mathbf{0.80}$$

$$\lambda = \frac{2}{8} = \frac{1}{4}$$

ABAK 2

$$\frac{M_d}{b h^2 f_{cd}} = \frac{182.4 \times 10^6}{350 \times 350^2 \times 17} = 0.25$$

$$\frac{N_d}{b h f_{cd}} = \frac{1250 \times 10^3}{350 \times 350 \times 17} = 0.60$$

Abak 2'den : $\psi = 0.6$ alınır.

$$\rho = \psi \frac{f_{cd}}{f_{yd}} = 0.6 \frac{17}{365} = \mathbf{0.0279} > \rho_{min} = 0.01 \text{ uygun.}$$

$$A_{st} = \rho b h = 0.0279 \times 350 \times 350 = 3418 \text{ mm}^2 \Rightarrow \mathbf{8 \phi 24} \text{ olarak belirlenir.}$$